

Аналітична записка
з питань порівняльного законодавства
щодо правового регулювання перевезень швидкопсувних харчових
продуктів автомобільними транспортними засобами та практичних
аспектів реалізації положень Угоди про міжнародні перевезення
швидкопсувних харчових продуктів та про спеціальні транспортні
засоби, які призначені для цих перевезень,
учиненої 1 вересня 1970 року в м. Женеві*

***Анотація.** В аналітичній записці представлено аналіз досвіду держав-учасниць Угоди про міжнародні перевезення швидкопсувних харчових продуктів та про спеціальні транспортні засоби, які призначені для цих перевезень, учиненої 1 вересня 1970 року в м. Женеві, щодо правового регулювання питань впровадження положення Угоди, джерел національного законодавства в частині визначення компетенції національних органів стосовно її виконання, зокрема в контексті нормативно-правового регулювання питань, віднесених до їх управління, як-то: оформлення та видачі свідоцтв відповідності транспортних засобів згідно з Угодою; проведення випробувань/перевірок (вимірювань і контролю) ізотермічних властивостей транспортних засобів; здійснення державного нагляду (контролю) за дотримання вимог Угоди тощо.*

***Ключові слова:** міжнародний договір, гармонізація, міжнародні перевезення, швидкопсувні харчові продукти, автомобільний транспорт, спеціальні транспортні засоби/обладнання, випробувальні (дослідні) станції (лабораторії), ізотермічні властивості, стандарти ISO.*

I. Вступна частина

Угода про міжнародні перевезення швидкопсувних харчових продуктів та про спеціальні транспортні засоби, які призначені для цих перевезень, укладена в Женеві 1 вересня 1970 року¹ (далі – Угода) із метою полегшення міжнародних перевезень швидкопсувних харчових продуктів і забезпечення високого рівня збереження якості швидкопсувних харчових продуктів під час їх перевезення. На сьогодні Угода, що набула чинності 21 листопада 1976 року, об'єднує договірними зобов'язаннями 52 держави світу (з Європи, Азії, Африки та Північної Америки), серед яких також Україна, яка приєдналася до неї 25 липня 2007 року².

¹ Agreement on the International Carriage of Perishable Foodstuffs and on the Special Equipment to be Used for such Carriage (ATP). Version of the ATP valid from 22 June 2024. URL: https://unece.org/sites/default/files/2024-08/ATP%202024_E_pdf_web_protected.pdf

² Про приєднання України до Угоди про міжнародні перевезення швидкопсувних харчових продуктів та про спеціальні транспортні засоби, які призначені для цих перевезень (УПШ) : Указ Президента України від 2 квітня 2007 року. № 262/2007. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2622007-5700>

Угода поширюється на перевезення швидкопсувних харчових продуктів, що здійснюються на території принаймні двох Договірних держав не тільки автомобільним, але також залізничним і морським транспортом (коли протяжність морських переїздів менше 150 км). Угода по суті є технічним і санітарним регламентом, який встановлює спосіб перевезення швидкопсувних товарів, умови, яким повинні відповідати спеціальні транспортні засоби, а також процедури контролю, необхідні для забезпечення відповідності. Оскільки за Угодою немає загального органу для організації та забезпечення її виконання, досягнення цілей передбачає відповідну гармонізацію законодавства, вимог і правил у сфері її регулювання між державами-учасницями.

Із метою забезпечення виконання положень Угоди Кабінетом Міністрів України подано на розгляд Верховної Ради України проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про автомобільний транспорт» щодо окремих питань перевезень швидкопсувних харчових продуктів автомобільними транспортними засобами» (реєстр. № 12182 від 06.11.2024)³. Предметом цього дослідження є порівняльний аналіз досвіду держав-учасниць Угоди, зокрема практики нормативно-правового регулювання у контексті впровадження положень Угоди, організації міжнародних перевезень швидкопсувних харчових продуктів, покращення умов збереження якості та безпеки харчових продуктів, які швидко псуються під час їх перевезення, а також забезпечення рівних конкурентних умов для міжнародних перевізників на територіях Договірних сторін.

II. Основна частина

Порівняльний аналіз представлений у фокусі таких запитань.

1) Якими національними законодавчими актами (законами, підзаконними актами) впроваджені положення Угоди та врегульовуються питання перевезень швидкопсувних харчових продуктів автомобільними транспортними засобами (зокрема, перевезень вантажів автомобільним транспортом, безпечності та якості харчових продуктів).

Франція, що була в числі ініціаторів і підписантів ще першого варіанта Угоди 1962 року (не набув чинності), підписала Угоду 1 березня 1971 року, яка набрала для неї чинності після ратифікації згідно з Декретом № 77-36 від 11 січня 1977 року про імплементацію Угоди разом із додатками до неї⁴.

³ Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про автомобільний транспорт» щодо окремих питань перевезень швидкопсувних харчових продуктів автомобільними транспортними засобами» (реєстр. № 12182 від 06.11.2024). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/45191>

⁴ Décret n°77-36 du 11 janvier 1977 portant publication de l'accord relatif aux transports internationaux de denrées périssables et aux engins spéciaux à utiliser pour ces transports. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000337112>

Запровадження на національному рівні положень Угоди забезпечено шляхом внесення змін до низки нормативно-правових актів із питань регулювання перевезення швидкопсувних харчових продуктів автомобільними транспортними засобами. Особливість розвитку французького законодавства з цих питань полягає в тому, що гармонізація національного законодавства та врахування положень Угоди відбувалися одночасно з процесом імплементації вимог, правил і стандартів ЄС у цій сфері (зокрема, Директиви Ради 93/43/ЄЕС від 14 червня 1993 року про гігієну харчових продуктів (зі змінами); Регламенту (ЄС) № 853/2004 Європейського Парламенту та Ради від 29 квітня 2004 року, що встановлює спеціальні правила гігієни для харчових продуктів тваринного походження).

Таким чином, відповідні приписи було включено до актів законодавчого рівня, а саме Кодексу сільського господарства та морського рибальства⁵ (до 2010 року – Сільський кодекс) – шляхом внесення змін, у тому числі через прийняття відповідних урядових актів (з урахуванням правотворчої традиції Франції). Так, із посиланнями на Угоду численні зміни до Кодексу були внесені декретами про технічні умови перевезення швидкопсувних харчових продуктів із регульованою температурою № 2007-1791 від 19 грудня 2007 року⁶ та № 2020-1218 від 2 жовтня 2020 року⁷. Наразі Кодексом сільського господарства та морського рибальства аналізовані питання врегульовано у підрозділі 2 «Технічні умови для транспортування харчових продуктів при контрольованій температурі. Технічні умови для транспортування харчових продуктів при контрольованій температурі» (статті від R231-44 до R231-50) Розділу III «Харчова якість і безпечність харчових продуктів» Книги II «Продукти харчування, охорона здоров'я, ветеринарія та захист рослин». ⁸ Так, статтею R231-45 Кодексу передбачено, зокрема, що для перевезення харчових продуктів, які швидко псуються, на території Франції може використовуватися лише транспортне обладнання, що відповідає технічним стандартам, визначеним Угодою 1970 року, та спеціальне обладнання, яке сертифіковано відповідно до умов, викладених у цій Угоді.

На реалізацію положень Угоди було спрямовано також ухвалення спеціальних підзаконних нормативно-правових актів у цій сфері. Серед комплексних урядових документів: Декрет № 91-409 від 26 квітня 1991 року,

⁵ Code rural et de la pêche maritime. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006071367

⁶ Décret n° 2007-1791 du 19 décembre 2007 relatif aux conditions techniques du transport des denrées alimentaires sous température dirigée. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000017727757>

⁷ Décret n° 2020-1218 du 2 octobre 2020 relatif aux conditions techniques du transport des denrées périssables sous température dirigée. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000042393689>

⁸ Code rural et de la pêche maritime : Section 2 : Conditions techniques du transport de denrées alimentaires sous température dirigée Conditions techniques du transport de denrées alimentaires sous température dirigée (Articles R231-44 à R231-50). URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006071367/LEGISCTA000017763457/#LEGISCTA000042397046

що встановлював гігієнічні вимоги до харчових продуктів, продуктів і напоїв, призначених для споживання людиною, за винятком тих, що зазначені в статтях 258, 259 і 262 Сільського кодексу, води, призначеної для споживання людиною, і природних мінеральних вод (втратив чинність у 2009 році)⁹, що зазнавав поступових змін та оновлень, наприклад, із прийняттям Декрету № 99-35 від 15 січня 1999 року про внесення змін і доповнень до Декрету № 91-409 від 26 квітня 1991 року щодо перевезення деяких харчових продуктів¹⁰.

Відомчий рівень впровадження положень Угоди забезпечувався відповідними підзаконними нормативно-правовими актами розпорядчого характеру. Враховуючи, що основний сегмент сфери управління за Угодою стосується умов та способів забезпечення відповідності вимогам якості та безпечності швидкопсувних продуктів під час перевезення, основні питання регулюються наказами Міністра сільського господарства (нині – Міністр сільського господарства та продовольчого суверенітету), як-от: наказ від 24 березня 2020 року про внесення змін до наказу від 01 липня 2008 року про порядок проведення технічного огляду транспортних засобів для швидкопсувних вантажів¹¹. Наказ від 27 листопада 2020 року щодо технічних умов перевезення швидкопсувних харчових продуктів із регульованою температурою¹² визначає технічні умови, яким має відповідати транспортне обладнання з регульованою температурою, а також спосіб, у який ці умови перевіряються спочатку, а потім періодично. Цей документ спрямований також на імплементацію регламентних вимог законодавства ЄС у цій сфері (зокрема, Регламенту (ЄС) № 853/2004 Європейського Парламенту та Ради від 29 квітня 2004 року, що встановлює спеціальні правила гігієни для харчових продуктів тваринного походження, та Регламенту (ЄС) № 2016/679 Європейського Парламенту та Ради від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб щодо обробки персональних даних та про вільний рух таких даних), що засвідчує, що вдосконалення національного законодавства Франції з цих питань відбувалося у синхронному поєднанні виконання євроінтеграційних зобов'язань та завдань із гармонізації з положеннями Угоди.

⁹ Décret n°91-409 du 26 avril 1991 fixant les prescriptions en matière d'hygiène concernant les denrées, produits ou boissons destinés à l'alimentation humaine, à l'exclusion de ceux mentionnés aux articles 258, 259 et 262 du code rural, des eaux destinées à la consommation humaine et des eaux minérales naturelles. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000709437>

¹⁰ Décret n°99-35 du 15 janvier 1999 modifiant et complétant le décret n° 91-409 du 26 avril 1991 en ce qui concerne le transport de certaines denrées alimentaires. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000393027>

¹¹ Arrêté du 24 mars 2020 modifiant l'arrêté du 1er juillet 2008 fixant les modalités du contrôle technique des engins de transport de denrées périssables. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000041756094>

¹² Arrêté du 27 novembre 2020 relatif aux conditions techniques du transport des denrées périssables sous température dirigée. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000042602409>

Статтею R231-50 вищезазначеного Кодексу встановлено, що для перевезення швидкопсувних вантажів, придатних для підтримки збройних сил в оперативних або навчальних ситуаціях, наказом Міністра оборони встановлюються спеціальні положення. Так, наказом Міністра оборони від 19 червня 2008 року про внесення змін до наказу від 19 вересня 2007 року про застосування законодавчих та нормативних положень Сільського кодексу щодо ветеринарної охорони здоров'я населення та безпеки харчових продуктів в установах і організаціях, підпорядкованих Міністерству оборони¹³, визначено особливості перевезення харчових продуктів для цілей оборони.

Греція приєдналася до Угоди в 1992 році на підставі Закону № 2006/1992 про ратифікацію¹⁴, у подальшому імплементуючи її нові положення шляхом ратифікації тексту Угоди в наступних редакціях, зокрема переглянутої (зі змінами), що набула чинності 22 червня 2024 року¹⁵. Аналіз законодавства цієї держави свідчить про відсутність будь-яких інших законодавчих інструментів впровадження положень Угоди. Отже, особливістю можна визначити те, що імплементація положень Угоди відбувалася на підзаконному рівні шляхом ухвалення комплексних нормативно-правових актів у формі спільних наказів міністрів закордонних справ, сільського розвитку та продовольства, інфраструктури, транспорту та мереж, як-от: наказ № 50786/3319/2-9-2014 про прийняття Угоди про міжнародне перевезення швидкопсувних харчових продуктів і спеціальне обладнання, яке буде використовуватися для таких перевезень (АТР), укладеної в Женеві 1 вересня 1970 року, а також поправок до неї, які набрали чинності до 23 вересня 2013 року, з урахуванням виправлень¹⁶, № Г8/28127/3468 про прийняття Угоди про міжнародне перевезення швидкопсувних харчових продуктів і спеціальне обладнання, яке буде використовуватися для таких перевезень (АТР), укладеної в Женеві 1 вересня 1970 року, і поправок до неї, які набрали чинності 19 грудня 2016 року, а також кодифікації спільних міністерських рішень тощо¹⁷.

¹³ Arrêté du 19 juin 2008 modifiant l'arrêté du 19 septembre 2007 relatif à l'application des dispositions législatives et réglementaires du code rural relatives à la santé publique vétérinaire et à la sécurité sanitaire des aliments au sein des établissements et organismes relevant du ministère de la défense. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000019144326>

¹⁴ ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2006/1992 ΦΕΚ 11/Α/4-2-1992. Κύρωση Ευρωπαϊκής Συμφωνίας για τις διεθνείς μεταφορές ευπαθών τροφίμων και για τον ειδικό εξοπλισμό που θα χρησιμοποιείται γι' αυτές τις μεταφορές (ΑΤΡ) που υπογράφηκε στη Γενεύη την 1η Σεπτεμβρίου 1970. URL: <https://www.e-nomothesia.gr/diethneis-suntheikes/nomos-20061992-phek-11a4-2-1992.html>

¹⁵ Κοινή Υπουργική Απόφαση Αριθμ. 181385/2024 Αποδοχή της αναθεωρημένης Συμφωνίας για τις διεθνείς μεταφορές ευπαθών τροφίμων και για τον ειδικό εξοπλισμό που πρέπει να χρησιμοποιείται γι' αυτές τις μεταφορές (ΑΤΡ) με τις τροποποιήσεις της οι οποίες τίθενται σε ισχύ από την 22η Ιουνίου 2024. ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ - ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ - ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ. ΦΕΚ 5199/Β/17-9-2024. URL: <https://www.e-nomothesia.gr/kat-agoranomikes-diatakseis/kya-181385-2024.html>

¹⁶ Κ.Υ.Α. 50786/3319/2-9-2014: ΑΠΟΔΟΧΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΕΥΠΑΘΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ (ΦΕΚ 2418/Β/2014). URL: <https://geotee.gr/2014/09/15/k-y-a-50786-3319-2-9-2014-apodochi-symfonias-gia-tis-diethneis-metafores-efpathon-trofimon-fek-2418-v-2014/>

¹⁷ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΔΙΚΕΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ. Ρ. 34. URL: [Εγχειρίδιο-για-διεθνείς-μεταφορές.pdf](https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000019144326)

Законом 3446/2006 про органи контролю за обігом транспортних засобів¹⁸ передбачений також відомчий рівень регулювання питань притягнення до відповідальності за порушення встановленого режиму транспортних перевезень, зокрема у статті 4β ідеться про спільні рішення міністрів фінансів, інфраструктури, транспорту та мереж і міністра із співвідповідальністю, залежно від обставин, стосовно порушення законодавства про автомобільний транспорт щодо вимоги до спеціального обладнання, що використовується для транспортування харчових продуктів, що швидко псуються, відповідно до Угоди, включеної до національного законодавства (частина 1 (δ)).

Законами визначаються й інші інституційно-організаційні питання забезпечення виконання Угоди. Приміром, Закон № 3897/2010 про створення Національної ради з безпеки дорожнього руху та Генеральної дирекції з безпеки дорожнього руху¹⁹, що функціонує в структурі Міністерства інфраструктури, транспорту та мереж, спрямований, зокрема, на інституційне забезпечення системи нагляду та вдосконалення інституту технічної перевірки транспортних засобів для сприяння безпеці дорожнього руху та захисту навколишнього середовища.

Міністр інфраструктури, транспорту та мереж видає підзаконні нормативно-правові акти у сфері своєї відповідальності, зокрема, щодо виконання вимог Угоди, наприклад, наказ 32031/3643/13/2014 «Врегулювання питань щодо класифікації та періодичного огляду транспортних засобів, що перевозять швидкопсувні харчові продукти, на які поширюється дія положень Угоди щодо міжнародних перевезень, а також видачі Свідоцтва АТР»²⁰ зі змінами²¹.

Спільним наказом Міністра інфраструктури та транспорту і Міністра освіти та релігії № 7517/2023 визначено правила щодо навчання, іспитів та сертифікації інспекційного персоналу державних і приватних установ для проведення перевірок транспортних засобів, що перевозять небезпечні вантажі (ADR) та швидкопсувні харчові продукти (АТР)²².

¹⁸ Άρθρο 39 – Τροποποιήσεις διατάξεων του ν. 3446/2006. URL: <https://www.opengov.gr/yeme/?p=2699>

¹⁹ ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3897 ΦΕΚ Α'208/10.12.2010. ΣΥΣΤΑΣΗ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΟΔΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΟΔΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ. URL: <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/58152/nomos-3897-2010>

²⁰ Υπουργική Απόφαση 32031/3643/13/2014 Ρύθμιση ζητημάτων σχετικών με την ταξινόμηση και τον περιοδικό έλεγχο των οχημάτων μεταφοράς ευπαθών τροφίμων που υπάγονται στις διατάξεις της Συμφωνίας ΑΤΡ για τις διεθνείς μεταφορές καθώς και την έκδοση του Πιστοποιητικού ΑΤΡ. ΦΕΚ 2499/Β/19-9-2014. URL: <https://www.e-nomothesia.gr/kat-aytokinita/tekhnikos-elegkhos-kteo/ya-32031-3643-13-2014.html>

²¹ Τροποποίηση της 32031/3643/13/2014 υπουργικής απόφασης «Ρύθμιση ζητημάτων σχετικών με την ταξινόμηση και τον περιοδικό έλεγχο των οχημάτων μεταφοράς ευπαθών τροφίμων που υπάγονται στις διατάξεις της Συμφωνίας ΑΤΡ για τις διεθνείς μεταφορές καθώς και την έκδοση του Πιστοποιητικού ΑΤΡ» (ΦΕΚ 2499/Β'/ 2014). URL: https://www.minagric.gr/images/stories/docs/agrotis/%CE%9A%CE%91%CE%A02019/sparaggi/fek1214_080420.pdf

²² Κοινή Υπουργική Απόφαση 7517/2023 Κατάρτιση, εξέταση και πιστοποίηση ελεγκτικού προσωπικού Δημοσίων και Ιδιωτικών ΚΤΕΟ για τη διενέργεια ελέγχων σε οχήματα μεταφοράς επικίνδυνων εμπορευμάτων (ADR) και

Румунія підтвердила свою участь в Угоді ухваленням Закону № 2 від 7 січня 1999 року про затвердження Постанови Уряду № 75/1998 про приєднання Румунії до Угоди про міжнародне перевезення швидкопсувних вантажів і про спеціальні транспортні засоби, що використовуються для таких перевезень (АТР), укладеної в Женеві 1 вересня 1970 року²³, виданої відповідно до параграфу 1 статті 114 Конституції Румунії та Закону № 148 від 14 липня 1998 року²⁴.

Транспортні операції зі швидкопсувними продуктами в Румунії здійснюються відповідно до національних правил, до яких імплементовано положення Угоди, в основному на рівні урядових нормативно-правових актів (у тому числі з урахуванням делегованих парламентом повноважень у сфері законодавчого регулювання).

Постанова Уряду № 19 від 18 серпня 1997 року про транспорт²⁵ встановлює загальні правила, що застосовуються до організації та здійснення перевезень для всіх видів транспорту на території Румунії, а також загальні правила, що застосовуються до транспортних засобів, що належать румунським фізичним і юридичним особам за межами національної території. Положення цієї Постанови становлять загальну основу для всіх нормативних актів, що стосуються різних видів транспорту та пов'язаної з ними діяльності; у разі конфлікту вони переважають над останніми. Особливості правового регулювання у сфері автомобільних перевезень регулюються Постановою Уряду № 27 від 31 серпня 2011 року про автомобільний транспорт²⁶. Уряд видає також підзаконні нормативно-правові акти, спрямовані на вирішення питань інституційного забезпечення управління в цій сфері, як от: Рішення Уряду № 625 від 24 вересня 1998 року щодо організації та функціонування Управління доріг Румунії – ARR²⁷.

З урахуванням підвідомчості аналізованих питань компетенції Міністерства транспорту, видані ним нормативно-правові акти становлять важливу частину законодавства підзаконного рівня у цій сфері правового регулювання. Так, наказ № 208 від 14 березня 2000 року про затвердження Положення про допущення та технічний огляд транспортних засобів,

επιβαθών τροφίμων (АТР). ФЕК 226/В/20-1-2023. URL: <https://www.e-nomothesia.gr/kat-aytokinita/tekhnikos-elegkhos-kteo/kya-7517-2023.html>

²³ LEGE nr. 2 din 7 ianuarie 1999. Portal Legislativ. URL: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/16670>

²⁴ LEGE nr. 148 din 14 iulie 1998 privind abilitarea Guvernului de a emite ordonanțe. URL: https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/15208#id_artA11

²⁵ ORDONANȚA nr. 19 din 18 august 1997 privind transporturile. URL: https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/11050#id_artA107

²⁶ ORDONANȚĂ nr. 27 din 31 august 2011 privind transporturile rutiere. URL: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/131203?isFormaDeBaza=True&rep=True>

²⁷ HOTĂRĂRE nr. 625 din 24 septembrie 1998 privind organizarea și funcționarea Autorității Rutiere Române - A.R.R. URL: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/15752>

призначених для перевезення швидкопсувних продуктів – РНТР 5²⁸, встановлює, що для кожного автомобіля, призначеного для перевезення швидкопсувних продуктів, схвалення надається Міністерством транспорту через Румунський автомобільний реєстр (RAR) (стаття 3). Нові транспортні засоби, які будуть виготовлені або імпортовані серіями, можуть бути затверджені на основі випробувань, проведених на одній одиниці серії. Якщо буде встановлено відповідність вимогам законодавства, протокол/звіт про випробування вважатиметься сертифікатом допуску для відповідного типу транспортного засобу. На основі цього сертифіката RAR може надати індивідуальне схвалення кожному транспортному засобу, згодом виготовленому та зареєстрованому в Румунії, який відповідає затвердженому типу транспортного засобу (стаття 4). Відповідно до статті 19 цього Положення свідоцтво про допуск видається лише за умови дотримання вимог Угоди для транспортних засобів, призначених для перевезення швидкопсувних продуктів, які вперше зареєстровані в Румунії, а для нових транспортних засобів, виготовлених у Румунії, згадана норма діє, починаючи з 1 січня 2001 року. Транспортні засоби, виготовлені до цієї дати, які не відповідають приписам АТР, але відповідають мінімальним умовам, викладеним у додатку № 2 до цих Правил, можуть використовуватися лише для національних/внутрішніх перевезень.

Наказом Міністерства транспорту та інфраструктури № 980/2011 від 30 листопада 2011 року затверджені Методичні норми про застосування положень щодо організації та здійснення перевезень автомобільним транспортом та пов'язаної з ним діяльності, встановлених Постановою Уряду № 27/2011 щодо автомобільного транспорту²⁹.

2) На підставі яких актів та/чи документів (закони, накази, рішення державних органів тощо) національні компетентні органи договірних сторін Угоди уповноважені на її виконання, їх повноваження та сфера відповідальності, у тому числі стосовно:

- прийняття нормативно-правових актів із зазначених питань;
- оформлення та видачі свідоцтв відповідності транспортних засобів згідно з Угодою;
- проведення випробувань/перевірок (вимірювань і контролю) ізомермічних властивостей транспортних засобів та ефективності роботи спеціального обладнання з оформленням відповідного протоколу;

²⁸ ORDIN nr. 208 din 14 martie 2000 pentru aprobarea Reglementărilor privind agrearea și verificarea tehnică a vehiculelor destinate transportului de produse perisabile - RNTR 5. MINISTERUL TRANSPORTURILOR. URL: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/24303>

²⁹ ORDIN nr. 980 din 30 noiembrie 2011 pentru aprobarea Normelor metodologice privind aplicarea prevederilor referitoare la organizarea și efectuarea transporturilor rutiere și a activităților conexe acestora stabilite prin Ordonanța Guvernului nr. 27/2011 privind transporturile rutiere. MINISTERUL TRANSPORTURILOR ȘI INFRASTRUCTURII. URL: <https://legislatie.just.ro/public/DetaliiDocument/133375>

- здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням вимог Угоди.

Як уже зазначалося, Угода не передбачає існування спільних інституцій для забезпечення її виконання, тому відповідні функції покладаються на компетентні національні органи Договірних сторін.

У **Франції** питання визначення інституційної компетенції щодо виконання зобов'язань, які випливають із положень Угоди, врегульовані Кодексом сільського господарства та морського рибальства. Ним, зокрема, визначено компетенцію міністра, відповідального за сільське господарство, у тому числі щодо: уточнення умов, за яких певні категорії швидкопсувних вантажів повинні транспортуватися відповідно до вимог Угоди (стаття R231-45 (IV)); визначення характеристик транспортних засобів, що використовуються для перевезення швидкопсувних вантажів у межах національної території, якщо вони не відповідають умовам, зазначеним у статті R231-45, а повинні мати еквівалентні технічні гарантії (стаття R231-46, R231-47); встановлення правил сертифікації відповідності транспортного обладнання технічним стандартам для машин, що використовуються лише на національній території, після перевірки відповідності згідно з умовами та періодичністю (стаття R231-48).

Згідно зі статтею L231-4-1 Кодексу міністр, відповідальний за сільське господарство, може (на підставі декрету Державної ради) делегувати (наказом) сторонньому (уповноваженому) органу наступні повноваження (стаття R231-49):

- перевірку відповідності обладнання для транспортування харчових продуктів із контрольованою температурою технічним стандартам;
- видачу сертифікатів відповідності цим технічним стандартам;
- розробку, управління, супровід, а також права та методи доступу через Інтернет до бази даних для видачі цих сертифікатів і контроль достовірності електронних даних, введених декларантами;
- обробку заявок на визнання тестових центрів, зазначених у статті R231-49-1, зокрема проведення процесу їх технічної оцінки, а також розробку еталонної системи для тестів та іспитів, що проводяться цими центрами.

Умови такого делегування, його тривалість, вимоги, необхідні для діяльності уповноваженого органу, питання контролю, а також умови визнання та функціонування тестових центрів (стаття R231-49-1) визначаються наказом міністра, відповідального за сільське господарство (стаття R231-49-4).

На підставі цих положень Міністр сільського господарства та морського рибальства наказом від 2 червня 2008 року³⁰ призначив GIE Semafruid,

³⁰ Arrêté du 2 juin 2008 portant désignation de l'organisme délégataire au titre de l'article R. 231-59-6 du code rural. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000018926781>

головний офіс якого знаходиться в Parc de Tourvoie в Антоні (Hauts-de-Seine), уповноваженим органом для технічної перевірки засобів транспортування харчових продуктів при контрольованій температурі та видачі офіційних сертифікатів відповідності для транспортного обладнання з контрольованою температурою зі строком делегування таких повноважень на 10 років, що згідно з відповідними наказами продовжувалося кілька разів, останній – до 12 червня 2025 року³¹.

У Греції Законом № 3897/2010 про створення Національної ради з безпеки дорожнього руху та Генеральної дирекції з безпеки дорожнього руху передбачено, що в Міністерстві інфраструктури, транспорту та мереж створено Генеральну дирекцію з безпеки дорожнього руху з відповідними завданнями й обов'язками, до її складу входить, крім інших, Департамент транспортних засобів, що включає також відділ стандартів і контролю за перевезенням небезпечних вантажів та швидкопсувних харчових продуктів (підпункт Δ пункту 5 статті 2), до повноважень якого, зокрема віднесено:

- розробку політики й заходів, а також здійснення відповідної регуляторної компетенції держави у сфері технічної сертифікації транспортних засобів, що перевозять небезпечні вантажі та швидкопсувні продукти;

- співпрацю на грецькому, європейському та міжнародному рівнях, надання інформації та представництво Міністерства у відповідних організаціях, проведення переговорів і складання угод на європейському, міжнародному та міждержавному рівнях щодо транспортних засобів, що перевозять небезпечні вантажі та швидкопсувні продукти;

- розробку нормативно-правової бази для здійснення регуляторної компетенції держави у сфері технічного огляду транспортних засобів, що перевозять небезпечні вантажі та швидкопсувні харчові продукти;

- розробку та підготовку правил для контролю компетентними службами урядової префектури конструкції та технічних характеристик транспортних засобів цих категорій;

- підготовку специфікацій, інструкцій з експлуатації та відповідних нормативних актів для органів, які надають послуги із затвердження типу транспортних засобів та технічного огляду цих транспортних засобів;

- документування, обробку та оцінку технічних характеристик транспортних засобів та їх надбудов, які перебувають у країні та здійснюють перевезення небезпечних вантажів та швидкопсувних харчових продуктів, а також ведення реєстру відповідно;

³¹ Arrêté du 9 juin 2023 modifiant l'arrêté du 2 juin 2008 portant désignation de l'organisme délégataire au titre de l'article R. 231-59-6 du code rural et de la pêche maritime. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000047664631>

- збір та обробку статистичних даних про контроль транспортних засобів, що перевозять небезпечні вантажі та харчові продукти, що швидко псуються;

- інформаційну підтримку та надання консультаційних послуг усім органам державної влади, що здійснюють виконавчі повноваження у сфері технічної сертифікації та технічного огляду транспортних засобів цих категорій, і зокрема службам адміністрацій префектур, для належного та ефективного виконання своїх повноважень, а також інформування зацікавлених органів (професійних організацій та інших користувачів послуг) щодо політики, нормативної бази та діяльності Міністерства у сфері компетенції Департаменту;

- атестацію інспекторів та експертів транспортних засобів, що перевозять небезпечні вантажі та швидкопсувні харчові продукти;

- розробку нормативно-правової бази для підготовки, іспиту та авторизації експертів АТР для швидкопсувних харчових продуктів.

Статтею 4 Закону № 3897/2010, якою визначено структуру підрозділів організаційних служб Міністерства інфраструктури, транспорту та мереж, внесено зміни до Указу Президента 293/1999 (зі змінами), зокрема, у структурі Генеральної дирекції з безпеки дорожнього руху передбачено Управління транспортних засобів: інженерний відділ, що має у своєму підпорядкуванні, крім інших, кафедру специфікацій і контролю за транспортуванням небезпечних вантажів і швидкопсувних продуктів інженерного факультету.

Компетентними органами для надання сертифікату АТР визначено:

- Відділ випробувань АТР, Технологічну лабораторію рефрижераторних транспортних засобів Національного технічного університету Афін – для всіх випадків видачі шестирічних і трирічних сертифікатів;

- Лабораторію загальної хімічної технології Університету Арістотеля в Салоніках – для трирічних сертифікатів³².

У Румунії в Постанові Уряду № 27 від 31 серпня 2011 року про автомобільний транспорт³³ Міністерство транспорту та інфраструктури визначено як спеціалізований центральний орган державного управління, державний і регулюючий орган у сфері автомобільного транспорту, компетентний орган у цій сфері (стаття 6), що має, зокрема, такі повноваження:

- розробка норм щодо організації та здійснення перевезень автомобільним транспортом і пов'язаної з цим діяльності та контроль їх дотримання;

³² ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΔΙΚΕΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ. Ρ.35. URL: [Εγχειρίδιο-για-διεθνείς-μεταφορές.pdf](#)

³³ ORDONANȚĂ nr. 27 din 31 august 2011 privind transporturile rutiere. URL: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/131203?isFormaDeBaza=True&rep=True>

- здійснення державного контролю за дотриманням національних і міжнародних нормативних актів у сфері діяльності, пов'язаної з автомобільним транспортом;

- надання дозволів на діяльність автомобільних перевезень на національному та/або міжнародному рівнях, видача у зв'язку з цим ліцензій, сертифікатів на перевезення та дозволів на міжнародні перевезення безпосередньо або через органи/установи/підрозділи, передбачені чинним законодавством, відповідно до спеціальних процедур, установлених для операторів автомобільних перевезень, підприємств та операторів діяльності, пов'язаної з автомобільним транспортом, а також атестація/видача сертифікатів для спеціалізованого персоналу в галузі автомобільного транспорту відповідно до чинних положень законодавства, угод та конвенцій, учасником яких є Румунія;

- оцінка випробувальних лабораторій, пов'язаних із галуззю автомобільного транспорту;

- засвідчення відповідності автомобільних транспортних засобів, призначених для міжнародних перевезень вантажів, стандартам щодо забруднення навколишнього середовища та безпеки дорожнього руху або іншим спеціальним характеристикам;

- забезпечення технічного огляду автомобільних транспортних засобів для першої реєстрації в Румунії та сертифікації їх автентичності з метою реєстрації/перереєстрації або за запитом;

- надання іноземним автоперевізникам дозволів на міжнародні перевезення, дійсні на території Румунії.

Відповідно до згаданої Постанови Міністерство транспорту та інфраструктури може визначати підрозділи, що діють у його підпорядкуванні або в межах повноважень, для розробки та впровадження технічних норм і правил, специфічних для автомобільного транспорту та дорожніх транспортних засобів, які також забезпечують спеціалізований технічний огляд і контроль (стаття 7), це Міністерство також є компетентним органом для застосування міжнародних, двосторонніх або багатосторонніх угод і конвенцій у сфері автомобільного транспорту, учасником яких є Румунія (стаття 8).

Згідно зі статтею 2 Рішення Уряду № 44 від 3 березня 1997 року щодо організації та діяльності Міністерства транспорту³⁴ це Міністерство, зокрема, наділено такими повноваженнями:

- здійснення державного контролю за дотриманням вітчизняних і міжнародних нормативних актів у сфері транспортної діяльності;

³⁴ HOTĂRÎRE nr. 44 din 3 martie 1997 privind organizarea și funcționarea Ministerului Transporturilor. URL: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/11274>

- надання дозволів і видача суб'єктам господарювання ліцензій на перевезення вантажів і пасажирів на шляхах сполучення, на роботи, що виконуються на них;

- надання дозволів на рух іноземних транспортних засобів на території Румунії та здійснення контролю за цією діяльністю, а також для спеціальних, стратегічних перевезень, за погодженням із Міністерством національної оборони та відповідно до його положень;

- забезпечення сертифікації, акредитації, ліцензування та авторизації навігаційного, контрольного та наземного персоналу;

- встановлення відповідно до закону обов'язкових технічних норм і стандартів щодо проєктування, будівництва, ремонту та експлуатації транспортних засобів тощо; забезпечення нагляду за застосуванням цих норм та уповноваження суб'єктів господарювання на здійснення такої діяльності;

- розробка відповідно до законодавства нормативних актів щодо здійснення спеціальних перевезень.

Статтею 3 Постанови Уряду № 95 від 27 серпня 1998 року щодо створення державних установ при Міністерстві транспорту³⁵ визначено Управління доріг Румунії – ARR державною установою зі статусом юридичної особи при Міністерстві транспорту, що є його спеціалізованим технічним органом, призначеним, головним чином, для забезпечення інспекції та контролю технічного стану дорожніх транспортних засобів і причепів, а також дотримання умов експлуатації автомобільного транспорту, інспекції та контролю за дотриманням внутрішніх і міжнародних правил щодо умов безпеки автомобільного транспорту та захисту навколишнього середовища, ліцензування операторів автомобільного транспорту, виконання технічних норм і правил, що стосуються автомобільного транспорту та примусового стягнення дебіторської заборгованості до бюджету спеціального фонду доріг загального користування на підставі дозволу, наданого Міністерством транспорту.

Рішення Уряду № 625 від 24 вересня 1998 року щодо організації та функціонування Управління доріг Румунії – ARR³⁶ визначає правовий статус, компетенцію, фінансові засади діяльності, права та обов'язки, порядок формування та кадрові питання, сферу й межі інспекційного контролю ARR тощо.

Рішенням Уряду № 1088 від 2 листопада 2011 року про організацію та функціонування Державної інспекції контролю на автомобільному транспорті

³⁵ ORDONANTA nr. 95 din 27 august 1998 privind înființarea unor instituții publice în subordinea Ministerului Transporturilor. URL: https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/15525#id_artA33

³⁶ HOTĂRÂRE nr. 625 din 24 septembrie 1998 privind organizarea și funcționarea Autorității Rutiere Române - A.R.R. URL: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/15752>

(ISCTR)³⁷ ця Інспекція визначена постійно діючим спеціалізованим технічним органом, підпорядкованим Міністерству транспорту та інфраструктури, що має статус державної установи.

3) Щодо національних процедур і нормативно-правових актів, якими вповноважуються випробувальні (дослідні) станції (лабораторії) та експертні організації (експерти) на проведення випробувань/ перевірок (вимірювань і контролю) ізотермічних властивостей транспортних засобів та ефективності роботи спеціального обладнання; яким вимогам вони повинні відповідати (у тому числі стандартам ISO чи національним стандартам) та яким чином мають підтвердити свою відповідність цим вимогам.

Відповідно до пункту 1 Положень, що стосуються контролю відповідності нормам ізотермічних транспортних засобів – льодовників, рефрижераторів і опалювальних транспортних засобів Додатку 1 Доповнення 1 до Угоди контроль відповідності нормам, що встановлюються в цьому Додатку, здійснюється на дослідних (випробувальних) станціях, визначених чи уповноважених на те компетентним органом держави, де зареєстровано чи взято на облік транспортний засіб. Цей контроль здійснюється:

- a) до здачі транспортного засобу в експлуатацію;
- b) періодично, принаймні раз на шість років;
- c) щоразу, коли цього вимагає зазначений компетентний орган.

Випробувальні станції повинні бути оснащені необхідним обладнанням та приладами, які гарантують визначення коефіцієнта «k» із максимальною похибкою вимірювання $\pm 10\%$ при застосуванні методу внутрішнього охолодження та $\pm 5\%$ при використанні методу внутрішнього нагріву (пункт 27 Додатку 1 Доповнення 2).

Контроль нових транспортних засобів серійного виробництва, що відповідають встановленому зразку, може здійснюватися вибіркоким методом, що охоплює принаймні 1% транспортних засобів цієї серії. Транспортні засоби не можуть розглядатися як такі, що входять до складу тієї самої серії, що і транспортний засіб, який є зразком, якщо вони не відповідають принаймні зазначеним у пункті 2 Положень Додатку 1 умовам для забезпечення відповідності транспортному засобу, що є зразком.

За результатами контролю відповідності транспортних засобів компетентним органом видається Свідоцтво про відповідність (зразок у Додатку 1 Доповненні 3). З аналізу зразка Свідоцтва випливає, що воно видається на підставі:

- випробування транспортного засобу;
- відповідності транспортному засобу, що є зразком;
- періодичного контролю;

³⁷ HOTĂRÂRE nr. 1.088 din 2 noiembrie 2011 privind organizarea și funcționarea Inspectoratului de Stat pentru Controlul în Transportul Rutier. URL: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/132647>

- тимчасових положень.

Якщо Свідоцтво видане на основі випробування або з посиланням на транспортний засіб того ж типу, що пройшов випробування, вказується назва дослідної станції і характер випробувань із відповідними протоколами (пункт 7.2 Зразка Свідоцтва). Отже, випробування транспортних засобів здійснюється виключно дослідними станціями.

Для контролю ізоtermічних властивостей транспортних засобів, що знаходяться в експлуатації, компетентні органи можуть призначати експертів, поклавши на них вирішення питання про те, чи може цей транспортний засіб залишатися в тій чи тій категорії ізоtermічних транспортних засобів. Ці експерти повинні враховувати дані, передбачені в Додатку 1 Доповненні 2 до Угоди, і робити свої висновки на підставі встановленого в Доповненні 2 алгоритму перевірки (пункт 29 Додатку 1 Доповнення 2).

Так, у статті 78а Закону Чехії про умови експлуатації транспортних засобів на дорогах від 10 січня 2001 року³⁸ визначено, що Міністерство транспорту є органом для схвалення типу спеціальних транспортних засобів, їх систем, структурних частин або окремих технічних вузлів відповідно до прямо застосовного Регламенту Європейського Союзу, який регулює схвалення транспортних засобів. Міністерство також оцінює, визначає, звітує та контролює засоби технічного випробування відповідно до Регламенту (ЄС) № 167/2013 Європейського Парламенту та Ради від 5 лютого 2013 року про схвалення та ринковий нагляд за сільськогосподарськими та лісогосподарськими транспортними засобами. Відповідно до частини б статті 72 зазначеного Закону Чехії відомості про типи випробувальних станцій, зразки форм авторизації, сертифікати на роботу випробувальних станцій і деталі методу отримання професійної компетентності для проведення технічних оглядів транспортних засобів перед підтвердженням їх технічної придатності для експлуатації на дорогах визначаються імплементаційним законодавством. За загальним визначенням, випробувальна станція у Чехії розуміється як станція технічного огляду, уповноважена Міністерством транспорту здійснювати технічний огляд транспортних засобів перед підтвердженням їх технічної придатності до експлуатації на дорогах.

У Чехії діють тестові центри, тестові станції і випробувальні станції. Передбачено, що протягом 6 років із дати випуску автотранспортного засобу діє сертифікат на нього. На 6-му році відновлення сертифіката АТР проводять тестові центри (експерти АТР) ще на 3 роки або тестові станції ще на 6 років. На 9 році відновлення сертифіката АТР можуть провести тестові центри ще на 3 роки або випробувальні станції ще на 6 років. При цьому важливо, що експерти АТР можуть поновлювати лише транспортні засоби, що використовуються для перевезення свіжих продуктів, класу FNA, RND тощо. Експерти АТР не можуть оновлювати до 9-го року транспортні засоби, що використовуються для перевезення заморожених продуктів, класу FRC, RRC

³⁸ Zákon o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích. č. 56/2001 Sb. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-56#cast7>

тощо. Сертифікат АТР не вимагається для внутрішніх перевезень у Чехії, він потрібний лише під час перетину міжнародних кордонів і розглядається як частина сертифікації ISO 9001.

У Польщі правовою основою для проведення перевірок спеціальних транспортних засобів, призначених для перевезення харчових продуктів, що швидко псуються, є Закон про автомобільний транспорт від 6 вересня 2001 року³⁹. Відповідно до пункту с) частини 3 статті 87 Закону під час здійснення автомобільних перевезень (внутрішніх або міжнародних) водій транспортного засобу зобов'язаний мати при собі та пред'явити на вимогу уповноваженого контролюючого органу сертифікат, необхідний відповідно до Угоди про міжнародні перевезення швидкопсувних харчових продуктів і про спеціальне обладнання, яке буде використовуватися для таких перевезень (АТР), укладеної в Женеві 1 вересня 1970 року.

Так само, як і в Чехії, у Польщі за видачу сертифікатів АТР відповідають уповноважені установи, підпорядковані Міністерству транспорту. Такими установами в Польщі є: Департамент автомобільного транспорту; Випробувальна станція Холодильний центр «СОСН» у Кракові; Інститут машин і двигунів Познанського технологічного університету⁴⁰.

Заслуговує на увагу досвід створення випробувальних лабораторій у Казахстані, Узбекистані, Киргизстані, оскільки ця ініціатива реалізувалася в рамках спеціального проєкту за сприяння ЄС⁴¹. Найбільшою проблемою виявилася закупівля обладнання, оскільки воно достатньо дорогівартісне. Щоб запустити повноцінно проєкт, постала необхідність розробити спеціальний бізнес-план, оскільки ЄС кошти на обладнання не передбачив. Допомогли приватні компанії Казахстану, завдяки чому вдалося купити частину вживаного обладнання в Італії. На початку команда проєкту розглядала можливість створення приватної лабораторії в Казахстані та одного навчального центру (липень 2008 року). Ця команда надіслала офіційні листи до відповідних міністерств і просила поставити обладнання для будівництва Національної експертної лабораторії АТР під конкретні умови.

Перша лабораторія була відкрита в логістичному центрі РЕАК, розташованому в Алмати, 18 березня 2009 року в результаті домовленості, досягнутої між компанією ПІК (власник приміщення) і Thermo King Almaty (офіційний експерт АТР у Казахстані). Лабораторія відразу почала свою роботу, намагаючись одночасно отримати акредитацію національного інституту стандартів. Згодом було відкрито лабораторії і в інших двох країнах, але в Киргизстані подальшого їх розвитку не відбулося.

³⁹ Ustawa o transporcie drogowym z dnia 6 września 2001 r. URL: <https://lexlege.pl/ustawa-o-transporcie-drogowym/>

⁴⁰ ATP Competent Authorities and Testing Stations. URL: <https://unece.org/transport/transport-perishable-foodstuffs/atp-competent-authorities-and-testing-stations>

⁴¹ The European Union's TRACECA Programme for Central Asia. Development of Equipment Certification Centres for the Transportation of Perishable Goods in Kazakhstan, Kyrgyz Republic, Tajikistan, Uzbekistan and Turkmenistan in the frame of ATP Agreement. EuropeAid/123761/C/SER/Multi. Final Report. 2009. URL: <https://traceca.org.org/fileadmin/fm-dam/TAREP/50lh/50lh7.pdf>

Варто зауважити, що Угода не передбачає жодних зобов'язань щодо будь-якої іншої сертифікації (національної або міжнародної). Тому всі лабораторії проходять акредитацію за місцевими стандартами. При цьому, наприклад, випробувальна лабораторія Фінляндії акредитована національним органом FINAS, який підписав багатосторонні міжнародні угоди про визнання і використовує низку міжнародних стандартів (зокрема, застосовує стандарт SFS-EN ISO/IEC 17025:2017 Компетентність випробувальних та калібрувальних лабораторій. Загальні вимоги (опубліковано у жовтні 2017 року) та ін.)⁴².

На переконання команди проєкту, для повного задоволення потреб у парках транспортних засобів для перевезення харчових продуктів, що швидко псуються, необхідно створити національну випробувальну станцію АТР у кожній із трьох країн. Ці станції можуть видавати сертифікати на 6 років як для нових вантажівок, так і для вживаних вантажівок, старших 12 років.

Створення лабораторій пов'язане з проведенням навчання національних експертів, підготовкою тренерів. Для цього в рамках проєкту проводилися спеціальні тренінги в різних країнах, практична підготовка на базі лабораторії Алмати.

Проєкт висвітлювався на вебсайті, де розміщувалося багато корисної інформації, а саме: законодавство, спрямоване для впровадження АТР у Центральній Азії, відомості про правову базу, технічні стандарти АТР, харчові стандарти, інформація про країну, розташування лабораторій АТР та АТР діяльність.

Час показав важливість доступу клієнтів до вебсайтів лабораторій та дослідних станцій. Аналіз вебсайту англійської компанії Cambridge Refrigeration Technology Ltd (CRT) допомагає скласти уявлення про його можливості як тестового центру, який здійснює видачу сертифіката на заміну після 6 років дії оригінального сертифіката АТР на підставі «випробування в експлуатації», а також як випробувальної лабораторії, яка проводить термографічні дослідження для виявлення дефектів, несправностей, теплові випробування, екологічні випробування тощо⁴³.

CRT схвалено DFT Великої Британії як компетентний орган для тестування холодильного обладнання за стандартом АТР (Agreement Transports Périssables) і для випробування теплової ефективності ізольованих кузовів відповідно до стандарту АТР.

Слід зазначити, що не в усіх державах-учасниках Угоди існують дослідні/випробувальні станції чи лабораторії. За даними ЄЕК ООН, випробувальні станції на сьогодні відсутні в Албанії, Андоррі, Азербайджані, Грузії, Данії, Угорщині, Киргизстані, Люксембурзі, Молдові, Монако, Марокко, Північній Македонії, Норвегії, Болгарії, Румунії, Україні, Таджикистані, Тунісі⁴⁴. Відомості щодо компетентних органів держав-

⁴² Testauslaboratorion. URL: <https://www.finas.fi/akkreditointi/Akkreditointialueet/Sivut/Testauslaboratoriot.aspx>

⁴³ Cambridge Refrigeration Technology .URL: <https://www.crtech.co.uk/pages/ATP/certificate-renewal.asp>

⁴⁴ ATP Competent Authorities and Testing Stations. URL: <https://unece.org/transport/transport-perishable-foodstuffs/atp-competent-authorities-and-testing-stations>

учасниць Угоди та інформація про кількість дослідних/випробувальних станцій, що діють у них, додається (Додаток 1).

III. Висновки та пропозиції

1. За результатами дослідження насамперед слід зазначити, що процес гармонізації національного законодавства з положеннями Угоди ООН 1970 року про міжнародні перевезення швидкопсувних харчових продуктів та про спеціальні транспортні засоби, які призначені для цих перевезень, здійснювався у Договірних державах з урахуванням особливостей національної правової системи, традицій формування національного законодавства, системи державного управління та практики нормативно-правового регулювання у сфері перевезення швидкопсувних харчових продуктів.

Впровадження положень Угоди в національне законодавство в основному охоплює сфери правового регулювання щодо: сектору автомобільного транспорту, міжнародних, автомобільних перевезень вантажів (швидкопсувних продуктів), безпеки дорожнього руху, продовольчої безпеки/безпечності харчових продуктів, стандартів збереження, транспортування/перевезення швидкопсувних харчових продуктів. При цьому правові інструменти імплементації положень Угоди на національному рівні та регулювання перевезень швидкопсувних харчових продуктів автомобільними транспортними засобами в окремих державах-учасницях різняться з урахуванням національних традицій формування законодавства та особливостей правового регулювання охоплених Угодою питань.

Важливо звернути увагу й на те, що практика гармонізації національного законодавства держав-членів ЄС з аналізованих питань не є однаманітною. Так, деякі держави здійснювали гармонізацію національного законодавства з положеннями Угоди одночасно з процесом уніфікації та імплементації вимог, правил і стандартів ЄС у цій сфері (Франція); в інших державах ці правові процеси відбувалися автономно, тобто не були пов'язаними в ході внесення змін до законодавства (Греція). Дещо схожою є румунська модель, згідно з якою затверджена Законом Постанова Уряду № 75/1998 про приєднання Румунії до Угоди по суті акредитує правове забезпечення виконання Угоди на рівні урядових нормативно-правових актів (у тому числі з урахуванням делегованих парламентом повноважень у сфері законодавчого регулювання).

На реалізацію вимог Угоди в Договірних державах зазвичай спрямовано низку урядових нормативно-правових актів, що встановлюють відповідні технічні вимоги, гігієнічні стандарти, правила перевезень швидкопсувних харчових продуктів (у тому числі внутрішніх перевезень таких продуктів). Для прикладу: у Франції – це урядові декрети з конкретних питань (Декрет № 91-409 від 26 квітня 1991 щодо перевезення деяких харчових продуктів). У Греції,

за відсутності законодавчих інструментів (окрім ратифікації), основний процес імплементації положень Угоди відбувається на підзаконному рівні шляхом ухвалення комплексних нормативно-правових актів у вигляді спільних наказів міністрів закордонних справ, сільського розвитку та продовольства, інфраструктури та транспорту, що системно врегульовують різні питання міжнародних перевезень швидкопсувних харчових продуктів і спеціального обладнання. У Румунії, з урахуванням практики делегування парламентом повноважень у сфері законодавчого регулювання, уряд на рівні постанов встановлює загальні правила, що застосовуються до організації та здійснення перевезень для всіх видів транспорту, у тому числі автомобільного, а також видає підзаконні нормативно-правові акти, що спрямовані на вирішення питань інституційного забезпечення управління в цій сфері.

2. Угодою не передбачено загальних інституцій для забезпечення її виконання, відповідні функції покладаються на компетентні національні органи Договірних держав. З огляду на це, у Франції питання визначення інституційної компетенції щодо виконання зобов'язань, які випливають із положень Угоди, врегульовані Кодексом сільського господарства та морського рибальства. У ньому, зокрема, визначено компетенцію міністра, відповідального за сільське господарство, щодо забезпечення нормативно-правового регулювання у цій сфері, а також повноваження, що у спосіб і в порядку, визначені цим Кодексом, можуть бути делеговані сторонньому (уповноваженому) органу. Зокрема, міністр, відповідальний за сільське господарство, може делегувати повноваження щодо: перевірки відповідності обладнання для транспортування харчових продуктів із контрольованою температурою визначеним технічним стандартам; видачу сертифікатів відповідності цим технічним стандартам. Окремо визначаються умови такого делегування, його тривалість, вимоги, необхідні для діяльності уповноваженого органу, питання контролю, а також умови визнання та функціонування тестових центрів.

У законодавстві Греції передбачено, що в Міністерстві інфраструктури, транспорту та мереж діє Генеральна дирекція з безпеки дорожнього руху з відповідними завданнями, обов'язками, до складу якої входить Департамент транспортних засобів, що включає також відділ стандартів і контролю за перевезенням небезпечних вантажів та швидкопсувних харчових продуктів. До його повноважень віднесено, зокрема, здійснення відповідної регуляторної компетенції держави у сфері технічної сертифікації транспортних засобів, що перевозять небезпечні вантажі та швидкопсувні продукти. Аналогічно побудована система управління Румунії, згідно з якою Міністерство транспорту та інфраструктури визначено як спеціалізований орган центрального державного управління, державний і регулюючий орган у сфері автомобільного транспорту, компетентний орган у цій сфері, який, зокрема,

дає дозвіл на діяльність автомобільних перевезень на національному та/або міжнародному рівнях, видає у зв'язку з цим ліцензії, сертифікати на перевезення та дозволи на міжнародні перевезення безпосередньо або через органи/установи/підрозділи, передбачені законодавством, відповідно до спеціальних процедур, установлених для операторів автомобільних перевезень, підприємств та операторів діяльності, пов'язаної з автомобільним транспортом, а також проводить атестації/видає сертифікати для спеціалізованого персоналу в галузі автомобільного транспорту відповідно до чинних положень законодавства, угод та конвенцій, учасником яких є Румунія.

3. Порівняльний аналіз національного законодавства держав-учасниць Угоди засвідчує, що в більшості держав компетентними органами, уповноваженими на видачу сертифікатів відповідності, є профільні міністерства, а саме – міністерства транспорту. Установлено, що спроможності випробувальних станцій, створених у різних державах, різняться, що обумовлюється наявністю відповідного обладнання та його якістю. Зокрема, не всі лабораторії мають відповідне обладнання для проведення вимірювання коефіцієнта «k», яке необхідне для проведення комплексних досліджень на предмет видачі сертифіката відповідності.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені у документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*

Держави – учасниці Угоди	Уповноважений компетентний орган (посадова особа) держави, що видає сертифікати відповідності	Кількість сертифікованих станцій
Албанія	Міністерство транспорту та інфраструктури, Департамент загальної політики	Не має власної випробувальної станції
Андорра	Заступник Міністра економіки, відповідальний за транспорт	Не має власної випробувальної станції
Вірменія	Інформація відсутня	Інформація відсутня
Австрія	Компанія Road/Rail RTA Rail Tec Arsenal Fahrzeugversuchsanlage GmbH	1
Азербайджан	Міністерство транспорту, Державна морська адміністрація	Не має власної випробувальної станції
Білорусь	Республіканське унітарне підприємство «Білоруський науково-дослідний інститут транспорту «Транстехніка»; Міністерство транспорту і зв'язку	3
Бельгія	Федеральна державна служба мобільності та транспорту; Генеральне управління дорожнього транспорту та Управління безпеки дорожнього руху; Управління сертифікації та нагляду	Не має власної випробувальної станції
Боснія і Герцеговина	Міністерство зв'язку та транспорту; від імені компетентного органу уповноваженим органом є: «CENTAR MOTOR» d.o.o.	1
Болгарія	Агентство з безпеки харчових продуктів	Не має власної випробувальної станції
Хорватія	Міністерство морських справ, транспорту та інфраструктури; від імені компетентного органу уповноваженим органом є: Центр транспортних засобів Хорватії, Департамент випробувань транспортних засобів	1
Чехія	Міністерство транспорту;	1

	від імені компетентного органу уповноваженим органом є: Trane Technologies s.r.o.	
Данія	АТР-materielkontrollen, DMRI на основі звітів про випробування, отриманих від випробувальних лабораторій АТР за кордоном, видає типові сертифікати АТР.	1
Естонія	Транспортна адміністрація	2
Фінляндія	Інститут природних ресурсів	1
Франція	Міністерство сільського господарства та продовольства; від імені компетентного органу уповноваженим органом є: компанія Cemafruid SAS	3
Грузія	Інформація відсутня	Інформація відсутня
Німеччина	Федеральне міністерство цифрових технологій та транспорту; від імені компетентного органу уповноваженими органами є: компанії- TÜV SÜD Industrie Service GmbH АТР-INCERT-Station; DNV GL SE АТР Certification; KISC KÄLTE-Information-Solution-Consulting Schrempf + Kreß Partnerschaft; DEKRA Automobil GmbH; TÜV NORD Mobilität GmbH & Co. KG Technik-Kompetenz / Regulation-Management	5
Греція	Національний технічний університет Афін, факультет машинобудування, відділення теплової енергії (повноваження щодо видачі від 6 до 3 річних сертифікатів); від 3 до 6 Політехнічний факультет Університету Арістотеля в Салоніках, Кафедра хімічної інженерії, Лабораторія загальної хімічної технології (повноваження щодо видачі 3-річних сертифікатів АТР)	2
Угорщина	Міністерство національного розвитку, Департамент методології транспортних засобів	Не має власної випробувальної станції
Іран (Ісламська Республіка)	Інформація відсутня	Інформація відсутня

Ірландія	NSAI (Національний орган безпеки Ірландії)	1
Італія	Міністерство інфраструктури та сталої мобільності, Департамент сталої мобільності, Головне управління з питань моторизації та послуг для громадян та підприємств	8
Казахстан	Транспортний комітет Міністерства інвестицій та розвитку	2
Киргизстан	Інформація відсутня	Інформація відсутня
Латвія	Міністерство транспорту; від імені компетентного органу уповноваженим органом є: Інспекція Латвійського центру контролю та сертифікації транспортних засобів	2
Литва	Адміністрація безпеки транспорту	1
Люксембург	Міністерство мобільності та громадських робіт; від імені компетентного органу уповноваженим органом є: Національна автомобільна транспортна компанія	Не має власної випробувальної станції
Монако	Департамент соціальних справ та охорони здоров'я	Не має власної випробувальної станції
Чорногорія	Міністерство транспорту та морських справ	Не має власної випробувальної станції
Марокко	Міністерство сільського господарства	Не має власної випробувальної станції
Нідерланди	Управління транспортних засобів, відділ затвердження транспортних засобів та інформації	1
Північна Македонія	Департамент дорожнього транспорту та інфраструктури	Не має власної випробувальної станції
Норвегія	Управління з контролю за харчовими продуктами	Не має власної випробувальної станції
Польща	Міністерство транспорту, Департамент автомобільного транспорту	2

Португалія	Португальське агентство мобільності та транспорту; від імені компетентного органу уповноваженим органом є: Інститут мобільності та транспорту	2
Республіка Молдова	Міністерство транспорту та дорожньої інфраструктури	Не має власної випробувальної станції
Румунія	Міністерство транспорту та інфраструктури; від імені компетентного органу уповноваженим органом є: Румунський автомобільний реєстр	Не має власної випробувальної станції
Російська Федерація	Міністерство транспорту; від імені компетентного органу уповноваженим органом є: Федеральна державна установа «Агентство автомобільного транспорту»	4
Сан-Марино	Уповноважений орган з питань цивільної авіації, морського судноплавства та затвердження	2
Саудівська Аравія	Інформація відсутня	Інформація відсутня
Сербія	Міністерство будівництва, транспорту та інфраструктури; від імені компетентного органу уповноваженими органами є: Факультет машинобудування – Лабораторія СІАН; AMSS – ТОВ «Центр автотранспортних засобів	2
Словаччина	Міністерство транспорту; від імені компетентного органу уповноваженим органом є: Технічний випробувальний інститут П'єштяни	1
Словенія	Агентство безпеки дорожнього руху	2
Іспанія	Міністерство промисловості, туризму і торгівлі	25
Швеція	Державна компанія АВ Svensk Bilprovning	2
Швейцарія	Інформація відсутня	Інформація відсутня
Таджикистан	Інформація відсутня	Інформація відсутня

Туніс	Інформація відсутня	Інформація відсутня
Туреччина	Міністерство транспорту та інфраструктури; від імені компетентного органу уповноваженим органом є: Турецький інститут стандартів	13
Україна	Міністерство розвитку громад та територій; від імені компетентного органу уповноваженим органом є: Державний науково-дослідний інститут автомобільного транспорту	Не має власної випробувальної станції
Велика Британія	Компанія Cambridge Refrigeration Technology Ltd	1
Сполучені Штати Америки	Міністерство сільського господарства	1
Узбекистан	Міністерство транспорту	1